

CO EVROPSKÝ BYZNYS ČEKÁ PO ČERVNOVÝCH VOLBÁCH

TEXT Martin Zika **FOTO** Archiv, Alexandros Michailidis / Shutterstock

V posledních letech jsme ve veřejném prostoru často slyšeli a četli výrazy, jako je zelená transformace, dekarbonizace, Green Deal či ESG. V posledních měsících se zdá, že si Evropa konečně začíná uvědomovat také nutnost posílení konkurenceschopnosti (nejen) svých firem a podnikatelů. Jakou roli v tom můžou sehrát volby do Evropského parlamentu a jaká jsou z tohoto pohledu očekávání pro další volební období?

Volby proběhnou začátkem letošního léta, konkrétně ve dnech 6. až 9. června. A byť je Evropský parlament pouze jednou částí legislativního procesu Evropské unie, konkrétně sedmina jejích orgánů, a sám dokonce ani nemá možnost podávat legislativní návrhy, jeho složení a potažmo činnost či působnost v celé řadě oblastí jsou mimořádně důležité a mohou ovlivnit mnoho zcela zásadních faktorů, včetně podmínek pro podnikání (více viz box).

Evropské podnikatelské prostředí je často vnímáno jako méně příznivé ve srovnání především s americkými a asijskými konkurenty. Zejména z hlediska faktorů, jako jsou administrativní opatření, daňové zatížení či vládní podpory výzkumu, vývoje, inovací a pokročilých technologií. Evropa nepochybně má své silné stránky, třeba dobře vzdělanou pracovní sílu či bohatou historii inovací. Jenže pokud jde o podnikatelské prostředí, které umožňuje rychlý rozvoj a inovace, je zkrátka za USA a Asii pozadu.

„Aby se zajistila dekarbonizace Evropské unie, aniž by zároveň došlo k deindustrializaci, je třeba vypracovat Evropskou průmyslovou dohodu s opatřeními na míru, která podpoří malé a střední podniky v jejich přechodu na zelenou a energeticky

šetrou a efektivní ekonomiku,“ uvedl nedávno Fredrik Persson, předseda BusinessEurope, významné lobbistické skupiny zastupující podniky všech velikostí v Evropské unii a sedmi evropských zemích mimo EU. A dodal, že vytvoření podmínek pro větší růst a silný průmysl podporovaný kvalitními službami

Evropský parlament a jeho pravomoci

Především je zřejmé, že výsledek voleb ovlivní to, které politické skupiny, tzv. frakce, budou mít v EP většinu a jaká bude jejich agenda. Což se nepochybně promítne do právních norem týkajících se podnikání, jako je regulace, zdanění, obchodní politika či ochrana životního prostředí.

Evropský parlament (EP) také schvaluje způsob, jakým jsou vynakládány prostředky z rozpočtu EU, vyjadřuje se k peticím předkládaným občany a zahajuje šetření, projednává měnovou politiku s Evropskou centrální bankou a v neposlední řadě sestavuje spolu s Radou EU, jejímiž členy jsou ministři vlád všech unijních zemí, rozpočet EU a schvaluje třeba i dlouhodobý rozpočet EU (tzv. víceletý finanční rámec).

EP má rovněž důležité slovo ve složení Evropské komise, schvaluje totiž její složení a také volí předsedu, resp. předsedkyni. A že to není formální role, jsme se už několikrát v rámci tzv. grilování, kdy Parlament některé kandidáty neschválil, mohli přesvědčit. Nová komise, která bude zvolena po volbách, svými prioritami významně ovlivní to, co se v Evropské unii bude příštích pět let dít, mimo jiné samozřejmě v oblasti podnikání.

Zásadní musí být dosažení skutečného pokroku ve snižování administrativní zátěže, a to například opatřeními, jako je „1 in, 1 out“.

obecného zájmu je nezbytné pro podporu dostatečných investic pro ekologický přechod, nezbytných infrastruktur a kvalitních pracovních míst v malých, středních a velkých podnicích.

Změny jsou. Ale nedostatečné

Je třeba říct, že se Evropská unie ve snaze být pro největší globální hráče vyrovnaným soupeřem pokouší prostředí měnit. Například Evropská rada pro inovace má od roku 2022 schváleny investice ve výši 1 miliardy eur do 159 společností. Podle odborníků však zůstává výzvou rozšíření těchto inovací tak, aby se vyrovnaly rychlému pokroku Asie, kde kromě zmíněné Číny agresivně investuje také třeba Jižní Korea a další země, které rychle zvyšují svůj podíl na celkovém objemu globálního průmyslového výzkumu a vývoje. Evropa také významně investuje, např. rozpočtové prostředky na tuto oblast v roce 2021 dosáhly 109,25 miliardy eur, což odpovídá 0,8 % jejího HDP. To nevypadá jako zanedbatelná podpora, jenže s jinými regiony to mnohdy srovnatelné není. Třeba USA a Čína Evropu výrazně předstihují v oborech, které se zdají být do budoucna těmi nejdůležitějšími, jako je genomika, kvantová výpočetní technika a samozřejmě umělá inteligence.

Další oblastí, kde se evropské společnosti často ocitají v nevýhodě, je zdanění. A byť se sazby daně z příjmu právnických osob v Evropě liší – zatímco například Portugalsko má jednu z nejvyšších sazeb 31,5 %, tak třeba Maďarsko nabízí mnohem konkurenceschopnější sazbu ve výši 9 % – celkově je Evropa v porovnání s dalšími zeměmi či kontinenty daňově náročnější. Díky tomu se Evropané například mohou vesměs spolehnout na vysokou úroveň sociální ochrany, současně ale platí, že daňové sazby mohou odrazovat od investic a omezovat zdroje, které mají společnosti k dispozici na reinvestice do růstu a inovací.

Evropské podniky jsou nuceny čelit také složitému administrativnímu prostředí. Evropská komise sice uznala potřebu administrativního zjednodušení a zavádí v tomto duchu konkrétní opatření. Jenže právní normy a nařízení jsou stále nesmírně složité, a potlačují tak (nejen) agilitu a schopnost

fírem se přizpůsobovat rychle se rozvíjející globální ekonomice, což je pro úspěch klíčové.

Hledání rovnováhy

Co tedy lze konkrétně ve funkčním období příštího Evropského parlamentu a Evropské komise očekávat? Europoslanec Luděk Niedermayer z klubu Evropské lidové strany (EPP) na tuto otázku odpovídá, že na jedné straně jsou změny pravidel potřebné, aby reagovaly na „vývoj světa kolem nás“, současně však platí, že pro podnikání je velmi důležitá stabilita prostředí. A bývalý viceguvernér České národní banky podle svých slov doufá, že hledání této rovnováhy bude pokračovat. Současně si přeje, aby Komise naplňovala svůj závazek citelně zredukovat administrativní zátěž hlavně menších firem.

Což je požadavek, který v tomto kontextu zaznívá asi nejčastěji. Místopředsedkyně Evropského parlamentu Dita Charanzová z poslaneckého klubu Renew Europe zdůrazňuje, že se firmy stále potýkají s administrativními požadavky, které

Edita Hrdá, velvyslankyně ČR při EU

v kontextu digitální doby vůbec nedávají smysl. Podle ní je třeba vytvořit systém jednoduché komunikace s firmami, aby nemusely ztrácet čas administrativou. „Jednoznačnou cestou vpřed je tak masivní a spolehlivá digitalizace,“ říká Dita Charanzová. Edita Hrdá, velvyslankyně ČR při EU, upozorňuje, že plánem

Dita Charanzová, místopředsedkyně Evropského parlamentu (Renew)

současné Komise je snížení administrativní zátěže podniků o 25 %. „Mají k tomu přispět i první vydané návrhy na odstranění reportovacích povinností. Snahu Komise snižovat administrativní zátěž lze pozorovat i u posledních legislativních návrhů například v oblasti ochrany spotřebitelů,“ upozorňuje zkušená diplomatka.

Zaznívají pochopitelně i skeptické hlasy. Například Josef Jaroš, předseda představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP), po volbách do Evropského parlamentu pozitivní změny neočekává. „S ohledem na fungování EU a aktuální realitu, kdy byrokracie dlouhodobě jednoznačně roste, neregistrujeme reálnou vůli situaci měnit. Naopak, obáváme se dalšího nárůstu administrativy a komplikací pro podnikání, které je vždy v konečném důsledku skryto za vzletnými frázemi a naivní snahou o nápravu všech nespravedlností světa,“ podotýká Josef Jaroš.

Zdlouhavý proces

Jakmile dnes někdo mluví o tom, co můžou, nebo by měly přinést letošní evropské volby, je téměř jisté, že přitom zazní slovo konkurenceschopnost (tématu se věnujeme také na straně 28). Nejinak tomu bylo i v případě osobností, které při přípravě tohoto článku CEO magazín oslovil.

Na dotaz, co by měla EU podniknout na podporu konkurenceschopnosti a odolnosti evropských firem, Edita Hrdá říká, že na to by měly odpovědět dvě odborné zprávy. První, na které pracuje bývalý italský premiér Enrico Letta, se týká

budoucnosti vnitřního trhu. Druhá, za níž je zodpovědný bývalý šéf Evropské centrální banky Mario Draghi, se věnuje obecně konkurenceschopnosti EU. „Obě mají sloužit jako odrazový můstek pro budoucí unijní exekutivu,“ vysvětluje diplomatka. Studie mají přinést konkrétní recepty, jak posílit unijní konkurenceschopnost, aby byly podniky globálně úspěšnější a mohly lépe konkurovat firmám z Číny a Spojených států amerických. Podle Edity Hrdé bude zpráva Enrica Letty pravděpodobně požadovat alokaci nových unijních financí na investice do tzv. dvojí tranzice, tedy Zelené i digitální transformace evropského hospodářství, a rovněž pro zajištění toho, že dvojí tranzice nepoškodí unijní hospodářskou, sociální a územní soudržnost.

„Řeknu vám to samé, co jsem řekla Enricu Lettovi osobně – některé z jeho nápadů jdou správným směrem, některé, jako například ‚right to stay‘, jdou ale přímo proti hlavním principům jednotného trhu,“ konstatuje Dita Charanzová. „Pokud ovšem tyto návrhy budou kombinovány i se zprávou Maria Draghiho, který se zaměřuje na konkurenceschopnost EU, může to být dobrý základ pro budoucí reformy,“ dodává místopředsedkyně EP s poukazem na to, že tzv. Montiho zprávy byly základem pro reformy vnitřního trhu před deseti lety, a přitom mnoho z jeho návrhů je diskutováno dodnes. Což podle Dity Charanzové ukazuje, jak je proces vytváření a reformování vnitřního trhu EU zdlouhavý.

Jak se vrátit do první ligy

Podle Ludka Niedermayera má Evropa díky tomu, že se svět rychle přesouvá k nízkoemisní ekonomice, možnost vrátit se ekonomicky do první světové ligy. Myslí si, že v tom může pomoci jednak RePowerEU, iniciativa spuštěná v roce 2022 v reakci na narušení celosvětového trhu s energií způsobené ruským vpádem na Ukrajinu, jejímž cílem je pomoci šetřit energií, vyrábět čistou energii a diverzifikovat dodávky ener-

Kateřina Konečná, europoslankyně (GUE/NGL)

gie. A také tzv. Net-Zero Industry Act, tedy podpora investic do udržitelných technologií vedoucí navíc k posílení evropské nezávislosti a bezpečnosti.

„Prioritou je samozřejmě vytvářet co nejlepší podmínky pro podnikání. Zásadní musí být dosažení skutečného pokroku ve snižování administrativní zátěže, a to například opatřeními, jako je ‚1 in, 1 out‘. Nutným požadavkem je také dosažení stavu, kdy bude cena energií pro firmy a občany nízká, což lze zajistit přes modernizace sítí, obnovitelné zdroje energie (OZE), úložiště a podobné investice, které již v mnoha zemích běží,“ vypočítává Luděk Niedermayer.

Pro rychlejší transformaci evropské ekonomiky by podle něj bylo výhodné, aby některé stimuly pro nové technologie byly stabilnější a fungovaly napříč trhem EU. Podobně jako je tomu v USA v rámci zákona nazvaného Inflation Reduction Act (jehož cílem je omezit inflaci mj. investicemi do domácí výroby energie při podpoře čisté energie – pozn. red.), například u podpory čistého vodíku a elektroaut. „Bohužel, dohoda se v této oblasti zatím nerodí.“

Josef Jaroš, předseda AMSP ČR

Také podle Josefa Jaroše by EU měla mimo jiné podpořit skutečně účinná pravidla pro omezení administrativy a byrokracie, například podle principu „1 in, 2 out“. Šéf AMSP také požaduje přehodnocení současné evropské legislativy ve spolupráci s malými a středními podniky a živnostníky v tom smyslu, že každá regulace a administrativní opatření má větší dopady na tyto „SMEs“ než na větší korporace, neboť v jejich nákladové struktuře jsou tyto náklady daleko podstatnější než v nákladové struktuře velkých firem.

„Rovněž bychom rádi, aby finanční instituce mohly volněji a svobodně investovat do rozvoje obranného průmyslu, do oblasti těžby, energetiky včetně jaderné a dalších oblastí, které jsou v současnosti znevýhodněny, ostrakizovány nebo tlumeny pomocí finančních pravidel,“ říká Josef Jaroš. V tomto smyslu by podle něj mělo dojít k úpravám taxonomie Evropské unie.

Především dokončení jednotného vnitřního trhu, to by byl podle Dity Charanzové významný krok. (A účinnější odstraňování překážek na vnitřním trhu jako důležitou věc zmiňuje i Edita Hrdá.) „Ani dnes nemůžeme tvrdit, že je v EU zaručena svoboda volného pohybu služeb a kapitálu, přitom je to jedna ze čtyř

základních svobod. Musíme podporovat vytvoření skutečné unie kapitálových trhů a odstranit překážky pro přeshraniční služby,“ říká europoslankyně. Plná implementace platné směrnice o službách a liberalizace v této oblasti by podle ní přinesla 287 miliard eur v HDP pro celou EU. S tím, že ČR i nadále potřebuje lepší přístup na kapitálové trhy a ke zdrojům financování.

Rádi bychom, aby finanční instituce mohly volněji a svobodně investovat do rozvoje oblastí, které jsou v současnosti znevýhodněny, ostrakizovány nebo tlumeny pomocí finančních pravidel.

Liberalizaci obchodu ano či ne?

Edita Hrdá říká, že z tohoto pohledu jsou s budoucí Evropskou komisí spojena mnohá očekávání. O větším ekonomickém zacílení na podporu evropského průmyslu a konkurenceschopnost EU prý svědčí to, že již za současného belgického předsednictví jsou vypracovávány dvě výše zmíněné odborné zprávy. A doplňuje, že v oblasti průmyslové politiky Komise přišla se třemi Akty – o čípech, kritických surovinách a klimaticky neutrálních technologiích. Což jsou opatření, která mají usnadnit a zrychlit povolování konkrétních důležitých projektů. „Pro snazší financování pak bylo přijato tzv. nařízení STEP. Lze čekat, že tento trend zjednodušování podmínek pro výstavbu strategických projektů bude pokračovat i během působení nové Komise,“ je přesvědčena Edita Hrdá. Ta také upozorňuje, že v Radě EU aktuálně probíhá diskuse o tom, na která odvětví průmyslu by se budoucí snahy měly zaměřit.

Zatímco Edita Hrdá zdůrazňuje i potřebu otevřené obchodní politiky, která by vedla k uzavírání nových obchodních dohod, což podle ní ČR dlouhodobě prosazuje a i během našeho nedávného předsednictví se snažila EU tímto směrem vést, europoslankyně Kateřina Konečná zastává opačné stanovisko. V oblasti zemědělství je podle ní klíčové odmítnout další liberalizaci zahraničního obchodu s třetími státy, např. dohodu Mercosur, které jsou schopny díky rozvinutému zemědělství a nižšími požadavky na kvalitu a bezpečí zaplavit vnitřní trh. „Takovým produktům pak nemají evropští zemědělci možnost konkurovat. Je tak nutné zamezit jejich vstupu na trh EU bez cla,“ říká členka levicové frakce GUE/NGL.

Otočit kormidlo o 180 nechce ani český průmysl

Je velmi pravděpodobné, že se legislativní soustava EU v příštích letech bude zabývat také tím, zda a popř. jak upravit jednotlivá opatření v rámci Green Dealu a obecně environmentální regulace, které vzbuzují celou řadu vášní a sporů. Nepochybně i proto, že významně ovlivňují obchod a podnikání v EU (názory

představitelů českého byznysu si můžete přečíst v anketě na straně 22). Například Green Deal v současné podobě podle kritiků klade příliš velký důraz na ekologické cíle na úkor ekonomického růstu a prosperity.

Luděk Niedermayer je přesvědčený, že v otázkách klimatu by se EU měla pohybovat v rámci svého závazku, který stanovuje Evropský klimatický zákon a cíle pro rok 2030 a 2050. A cíl pro rok 2040 (pozn. red. – předsedkyně EK Ursula von der Leyen začátkem února předložila doporučení na snížení čistých emisí v EU do roku 2040 o 90 procent oproti roku 1990) pak určit na základě analýzy toho, kam v rámci dnešního vývoje v redukcí emisí směřujeme a toho, jak poté dosáhnout čisté neutrality v roce 2050. Protože redukce „posledních“ emisí bude podle něj nejsložitější. „Očekávám tedy evoluci s tím, že vyšší důraz bude kladen na stabilitu podmínek pro podnikání a zajištění konkurenceschopnosti ekonomiky EU,“ podotýká europoslanec.

Ozývají se samozřejmě i hlasy, které volají po „revoluci“, tedy po zrušení Green Dealu, v této souvislosti padají výrazy jako „zelené šílenství“ a podobně. V tomto smyslu se vyjadřuje například europoslankyně Kateřina Konečná. „V první řadě je třeba zastavit nesmyslný počet likvidujících zelených politik a přehodnotit jaké environmentální politiky mají smysl a zároveň na ně nedoplatí řadoví občané, pracující a průmysl jako takový,“ říká. „Jako nejzásadnější krok tedy vidím zastavit Zelenou dohodu a vypracovat novou, šetrnější a realističtější environmentální strategii, která bude postavena na motivaci a nikoli principu biče a sankcí.“

Nezdá se ale, že by tento přístup převažoval. Poukazuje na to třeba tzv. Antverpská deklarace, dohoda podepsaná představiteli významných evropských firem požadujících „Industrial Deal“, o které píšeme na straně 42, nebo velvyslankyně Edita Hrdá. Podle ní není úplný odklon od dlouhodobého směřování směrem k udržitelnosti pravděpodobný, protože celkový cíl dosažení klimatické neutrality EU do roku 2050 již byl schválen v rámci Evropského klimatického zákona. „Spíše tedy můžeme hovořit o dílčích parametrech a rychlosti směřování k cíli klimatické neutrality. Navíc otočit kormidlo o 180 stupňů nechce ani unijní, ani český průmysl. To vím i z mých konzultací s nimi,“ doplňuje paní Hrdá.

Přeskupení priorit Zelené dohody považuje za důležité Josef Jaroš. A to tak, aby se zaměřila na konkurenceschopnost evropského hospodářství, protože, jak říká, bez konkurenceschopné ekonomiky nemůže existovat ani udržitelná ochrana klimatu. „Také považuji za žádoucí, aby tempo řešení klimatické

výzvy uvnitř Evropské unie nepředbíhalo tempo řešení této výzvy v ostatních vyspělých zemích i v zemích vyznačujících se prudkou industrializací,“ zdůrazňuje šéf AMSP.

Luděk Niedermayer, europoslanec (EPP)

Extremisté na vzestupu

Předvolební průzkumy naznačují, že k zásadní změně kurzu po volbách nedojde. Například nedávný průzkum agentury Ipsos, který probíhal v 18 členských státech EU včetně Česka, ukázal, že podle tohoto modelu by evropští lidé (EPP) zůstali hlavní evropskou politickou silou. Spolu s dalšími mainstreamovými frakcemi, kterými jsou socialisté (S&D) a liberálové (Renew), by pak měli dosáhnout na pohodlnou většinu přibližně 400 mandátů v 720členném Evropském parlamentu.

Průzkumy ale současně zaznamenávají také nárůst pravice i krajní pravice, a to pravděpodobně na úkor „zelených“ stran. Podle již zmíněného průzkumu Ipsos by krajní pravice dokonce mohla vyhrát ve čtyřech starých členských státech EU, a to ve Francii, Belgii, Nizozemsku a Rakousku.

Je zřejmé, že dostanou-li se do EP výrazně extremističtější pravicové strany, popř. budou mít výraznější zastoupení, budou mít následně vliv i na složení Evropské komise a její politický program. Podle Edity Hrdé se dá očekávat, že nebudou natolik podporovat další regulace v oblasti klimatu a životního prostředí a více se zaměří na revizi již existující legislativy, například na zákaz uvádění na trh vozidel se spalovacími motory.

V každém případě je také jasné, že pro posílení konkurenceschopnosti evropských firem mohou udělat mnoho jednotlivé země a že především Česko v tomto smyslu čeká celá řada úkolů. Patří sem třeba včasná a správná implementace unijní legislativy bez přidávání přísnějších dodatečných opatření. Zapomínat bychom neměli ani další mimořádně důležitou věc, která se v ČR často opomíjí: z hlediska směřování Evropské unie a jejích priorit je asi nejdůležitějším orgánem Evropská rada. Tu tvoří vedoucí představitelé, tedy premiéři a prezidenti, evropské sedmadvacítky, kteří společně určují krátkodobé i dlouhodobé politické směry a priority EU. Rada navíc obvykle rozhoduje na základě konsenzu. Vedoucí političtí představitelé naší země tedy mohou pro konkrétní podobu různých opatření udělat hodně. •